

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060305

DOM
2015-08-25
Stockholm

Mål nr
M 8029-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-08-12 i mål nr M 4790-13, se bilaga

KLAGANDE

X

MOTPART

Länsstyrelsen i Gotlands län
621 85 Visby

SAKEN

Strandskyddsdispens på fastigheten X i Gotlands kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1218933

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

X har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa att den aktuella tillbyggnaden ligger utanför strandskyddsområde och att dispens därför inte krävs. I andra hand har han yrkat att strandskyddsdispens ska beviljas för uppförande av tillbyggnaden. Han har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska företa syn på aktuell fastighet och då genomföra en mätning på ett visst angivet sätt.

Länsstyrelsen i Gotlands län (länsstyrelsen) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

HANDLÄGGNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har i protokoll daterat den 20 februari 2015 funnit att det begåtts ett rättegångsfel i mark- och miljödomstolen genom att parterna inte fått del av det processmaterial som mark- och miljödomstolens dom delvis grundats på. Mark- och miljööverdomstolen har angett i protokollet att rättegångsfelet eventuellt kan avhjälpas genom att mark- och miljödomstolen inkommer med det kartmaterial och den avståndsmätning som domstolen grundat sitt avgörande på. Mark- och miljödomstolen har därefter inkommit med kartmaterial som kommunicerats med parterna.

Mark- och miljööverdomstolen har i beslut den 30 april 2015 avslagit Xs begäran om syn.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

X har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Den planerade tillbyggnaden ligger utanför strandskyddsområdet. Av en tidigare utförd mätning framgår att avståndet mellan byggnaden på grannfastigheten och strandlinjen uppgår till 110 meter. Samma avstånd gäller till byggnaden på nu aktuell fastighet.

Mark- och miljödomstolen vägrade att utföra en mätning vid synen. Om en mätning hade utförts skulle den ha visat att den planerade tillbyggnaden ligger utanför strandskyddsområdet.

Han fick aldrig del av det kartmaterial som mark- och miljödomstolens dom grundades på. Det kartmaterial som i Mark- och miljööverdomstolen kommunicerats med honom är en synnerligen otydlig kartbild. Av kartbladet framgår inte att den härrör från Mark- och MiljöGIS. Av kartan framgår inte heller hur den upprättats eller vad den ska visa. Den blå linjen på kartan kan inte representera strandlinjen, exempelvis finns inte en inbuktning som syns på kartan i verkligheten. Han hemställer dock att målet fortsätter att handläggas i Mark- och miljööverdomstolen och inte återförvisas till mark- och miljödomstolen på grund av rättegångsfel.

Domstolen har bestämt avståndet med en ren horisontell mätning. En sådan mätning på karta tar inte hänsyn till det verkliga avståndet utefter marken från vattenlinjen till den planerade tillbyggnaden. En sådan mätning kan överensstämma mer eller mindre väl med det verkliga avståndet då det rör sig om plan mark men definitivt inte då marken är kuperad. Det saknas stöd i lag för att fastställa området för strandskydd genom att enbart mäta på kartan. Mätningen ska i stället utföras efter marken med måttband.

Det ankommer på länsstyrelsen att genom en korrekt utförd mätning visa att tillbyggnaden ligger inom strandskyddsområdet. Länsstyrelsen har inte visat någon karta som anger strandskyddets omfattning på den aktuella platsen efter korrekt utförda mätningar. Den lasermätning som länsstyrelsen utfört är felaktig.

Som skäl för att strandskyddsdispens ska beviljas har X anfört i huvudsak följande. Allemansrätten är utsläckt på grund av närheten till det befintliga fritidshusets hemfridszon på grannfastigheten X. Detta fritidshus är beläget mindre än 40 meter från den planerade tillbyggnaden och omfattas inte av någon tomtplatsavgränsning. Tillbyggnaden påverkar inte på något sätt rätten till passage utmed stranden och inte heller – i den utsträckning sådan rätt föreligger – rätten till passage på klippkanten då denna rätt helt bestäms av det fritidshus som ligger på grannfastigheten. Syftet med tomtplatsavgränsningen från år 1978 var att

begränsa tomtplatsens storlek i förhållande till en framtida vandringsled. Planerna på en vandringsled är sedan länge nedlagda. Tomtplatsavgränsningen saknar därmed sitt ursprungliga ändamål och kan inte utgöra hinder för den begärda dispensen. Vidare saknas det stöd för att påstå att stor skogslilja finns på platsen för tillbyggnaden. Av en inventering som utförts framgår att skogslilja aldrig funnits på platsen. Vidare stämmer det inte som länsstyrelsen påstått att tillbyggnaden skulle negativt påverka den småskaliga bebyggelsen.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande. Oavsett om mätningen utförs efter marken eller på karta anser länsstyrelsen att den aktuella byggnaden ligger inom strandskyddsområdet. Länsstyrelsen anser också att tomten mellan byggnaden och stranden ligger inom strandskyddsområdet och att tomten skulle utökas norröver genom ansökt tillbyggnad. Om mark som ligger inom strandskyddsområde behöver tas i anspråk krävs dispens. Den aktuella tillbyggnaden går utöver den tomtplatsavgränsning som anges i beslut 78-01-12. Hemfridszonerna på fastigheterna X och Y har inte utsläckt den allemansrättsliga möjligheten att röra sig i området. Länsstyrelsen vidhåller sin bedömning vad gäller påverkan på djur- och växtliv.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Genom att parterna nu fått del av kartmaterialet och avståndsmätningen får det rättegångsfel som begåtts i mark- och miljödomstolen anses ha avhjälpes. Ingen av parterna har heller påkallat att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för förnyad prövning. Mark- och miljööverdomstolen prövar därför målet i sak.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att den karta som getts in av mark- och miljödomstolen är hämtad från Mark- och MiljöGIS som tillhandahålls av länsstyrelserna och innehåller bl.a. kartor, bilder och annan grundläggande geografisk information från Lantmäteriet.

Kommer den planerade tillbyggnaden att ta i anspråk mark som omfattas av strandskydd?

Strandskyddsområdet omfattar enligt 7 kap. 14 § miljöbalken land- och vattenområde intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Av Naturvårdsverkets vägledning (Handbok 2009:4, utgåva 2, s. 9) framgår att det är fråga om ett horisontellt avstånd från strandlinjen. Normalt uppfyller en mätning från en markerad strandlinje på Lantmäteriets kartmaterial de krav på noggrannhet som behövs för att avgöra om en planerad byggnad ligger inom strandskyddsområde eller inte.

Av handlingarna framgår att det även finns en översiktlig mätning utförd av länsstyrelsen på plats. Såväl länsstyrelsen som mark- och miljödomstolen har funnit att större delen av den befintliga byggnaden ligger inom 100-metersgränsen. Det saknas skäl att ifrågasätta den bedömningen.

Tillbyggnaden ska enligt ritningarna i målet utgöra en förlängning av befintlig byggnad mot norr. Vid bedömning av om tillbyggnaden ligger inom strandskyddsområdet ska, utöver att själva byggnationen ligger inom strandskyddsområde, även beaktas om byggnaden kommer att behöva ta i anspråk mark som tomt runt byggnaden och om denna mark ligger inom strandskyddsområdet (se MÖD 2011:38). Mot bakgrund av de mätningar som gjorts i målet anser Mark- och miljööverdomstolen det klarlagt att den planerade tillbyggnaden och den mark som kommer att behöva tas i anspråk som tomt runt byggnaden kommer att till stora delar ligga inom strandskyddsområdet.

Omfattas tillbyggnaden av förbudet?

Ändring av en byggnad, bl.a. uppförande av en tillbyggnad, är enligt 7 kap. 15 § 2 miljöbalken förbjudet inom strandskyddsområde om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Enligt praxis har fastighetsägare beviljats strandskyddsdispens för att uppföra en tillbyggnad i de fall den i sin helhet legat inom den befintliga tomtplatsen och inte riskerat att utöka det område som varit privatiserat (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 25

september 2012 i mål nr M 8421-11). Ett jämförbart synsätt gäller även i fråga om uppförande av komplementbyggnad där dispens kan beviljas endast inom områden där allemansrätten redan är utsläckt p.g.a. etablerad bebyggelse och hemfridszonen inte utvidgas annat än obetydligt (se bl.a. MÖD 2009:35).

I förevarande fall har den befintliga byggnaden en tomtplatsavgränsning beslutad år 1978. En tomtplatsavgränsning anger vad som kan anses ianspråktaget och vad som utgör byggnadens hemfridszon. Området utanför en tomtplatsavgränsning kan däremot inte anses ianspråktaget även om det av fastighetsägaren hävdats som privat. Inte heller kan en hemfridszon på grannfastigheten innebära att ett område på nu aktuell fastighet är ianspråktaget. Den tillbyggnad som ansökan avser kommer nästan i sin helhet att ligga utanför den gällande tomtplatsavgränsningen. Uppförande av en tillbyggnad av den storlek som ansökan avser skulle således ianspråka ett område som i dag är allemansrättsligt tillgängligt och utvidga hemfridszonen i en utsträckning som inte kan anses obetydlig. Den sökta åtgärden är således förbjuden enligt 7 kap. 15 § 2 miljöbalken och dispens krävs för att uppföra tillbyggnaden.

Finns det skäl att meddela strandskyddsdispens?

Dispens från förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken får ges om det finns särskilda skäl. Som särskilda skäl får endast vissa i 7 kap. 18 c § miljöbalken uppräknade omständigheter beaktas. Enligt 7 kap. 25 § miljöbalken får en inskränkning i enskilds rätt inte gå längre än vad som krävs för att syftet med strandskyddet ska tillgodoses. Bestämmelsen innebär att vid prövning om ett särskilt skäl föreligger ska det göras en intresseavvägning där även hänsyn tas till enskilda intressen (prop. 2008/09:119 s. 104). Bestämmelsen medför inte en möjlighet att meddela dispens med beaktande av andra omständigheter än de som anges i 7 kap. 18 c-d §§ miljöbalken (se MÖD 2013:37). I detta mål aktualiseras inte 18 d §.

X har gjort gällande att dispens kan meddelas eftersom området är ianspråktaget. När en åtgärd är förbjuden enligt 7 kap. 15 § 2 miljöbalken torde utrymmet för att lämna dispens på den grunden att området redan är ianspråktaget vara mycket litet. I förarbetena anges vidare att det inte är avsikten att den första punkten i 7

kap. 18 c § miljöbalken normalt ska tillämpas i dessa fall (se prop. 2008/09:119 s. 100). Av praxis framgår att om en åtgärd innebär ökad privatisering, och därmed minskning av allemansrättsligt tillgängligt område, innebär det per definition att området inte kan anses vara ianspråktaget innan åtgärden vidtas (se MÖD 2015:7).

Som redan anförts kommer tillbyggnaden ianspråka ett område utanför den gällande tomtplatsavgränsningen som i dag är allemansrättsligt tillgängligt. Det saknas därför förutsättningar att meddela strandskyddsdispens på den grunden. Att strandområdet avskiljs genom en klippavsats från den plats där tillbyggnaden är tänkt att uppföras utgör inte heller något särskilt skäl för att meddela dispens. Det har inte heller i övrigt framkommit några särskilda skäl för att meddela dispens. Vid denna bedömning saknas skäl att gå in på frågan om påverkan på livsvillkoren för djur- och växtarter. Xs överklagande ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsrådet Håkan Åberg, tekniska rådet Cecilia Undén och hovrättsrådet Margaretha Gistorp, referent.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Kristina Dreijer.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-08-12
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 4790-13

KLAGANDE

X

MOTPART

Länsstyrelsen i Gotlands län
621 85 Visby

SAKEN

Strandskyddsdispens på fastigheten Gotland X

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Gotlands läns beslut den 9 januari 2013 i ärende nr 521-1927-11, se bilaga 1

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 375409

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

YRKANDEN M.M.

X har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen prövar huruvida tillbyggnaden omfattas av strandskyddet respektive naturreservatet Gotlandskusten och beslutar att så inte är fallet. I andra hand har han yrkat att mark- och miljödomstolen bifaller hans ansökan om dispens respektive tillstånd.

Till stöd för förstahandsyrkandet har X anfört i huvudsak följande. Avståndet mellan den planerade tillbyggnaden och strandlinjen överstiger hundra meter. Det har inte skett någon korrekt mätning av avståndet från strandlinjen till tillbyggnaden. Såvitt framgår av Länsstyrelsen i Gotlands läns (länsstyrelsen) beslut har länsstyrelsen överhuvudtaget inte gjort någon mätning. Tillbyggnaden omfattas inte av strandskyddet.

Till stöd för andrahandsyrkandet har X anfört bl.a. följande.

Tillbyggnaden kommer inte att påverka det rörliga friluftslivet. Det område där tillbyggnaden ska uppföras är inte allemansrättsligt tillgängligt, detta eftersom det är ett område mellan redan befintliga byggnader. Tillbyggnaden kommer att ligga längre från strandlinjen än den befintliga byggnaden. Området från tillbyggnaden till strandlinjen är mycket kuperat. Tillgången till stranden och området närmast stranden påverkas överhuvudtaget inte av tillbyggnaden.

Han har aldrig sett stor skogslilja på eller i anslutning till den plats där tillbyggnaden ska ske. Detta stöds även av en inventering som gjordes under 1990-talet. Tillbyggnaden kommer inte heller att påverka de kulturhistoriska värdena i området. Området domineras av fyren och de på den fastigheten uppförda byggnaderna. De kulturhistoriska värdena i de byggnader som ligger norr om fastigheten där fyren finns kan ifrågasättas. Fritidshuset kommer med den aktuella tillbyggnaden att smälta väl in i omgivningen.

Tomtplatsavgränsningen från 1978 saknar sitt ursprungliga ändamål och kan inte utgöra hinder för den begärda dispensen.

Han är i behov av en tillbyggnad eftersom hans familj växer.

Länsstyrelsen har bestridit bifall till överklagandet och anfört bl.a. att strandskyddet avser att skydda förutsättningarna för växt och djurliv och att den aktuella platsens förutsättningar överensstämmer med andra lokaler i närheten som i dagsläget hyser förekomst av stor skogslilja.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har i Mark- och MiljöGIS, en databas som förs gemensamt av Sveriges domstolar och länsstyrelserna, kontrollerat avståndet mellan tillbyggnaden och strandlinjen. Mark- och miljödomstolen har vidare företagit syn på fastigheten och i det omgivande området.

Mark- och miljödomstolen har vid kontrollen i Mark- och MiljöGIS kunnat konstatera att i vart fall stora delar av tillbyggnaden skulle hamna inom strandskyddat område. Dispens från strandskyddet krävs därmed.

Med särskilt beaktande av de iakttagelser som gjordes vid syn på platsen instämmer mark- och miljödomstolen även i övrigt i de slutsatser som länsstyrelsen gjort liksom i de därvid angivna skälen. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 2 september 2014.

Denny Heinefors

Kristina Littke

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Denny Heinefors, ordförande, och tekniska rådet Kristina Littke. Föredragande har varit beredningsjuristen Åsa Ågren.